

Finans Dersi Alan Öğrencilerin Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeylerinin Belirlenmesi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği

An Investigation of Learned Helplessness Scale in Finance Students: A Muğla Sıtkı Koçman University Study

Serenay Bilge¹, Prof. Dr. Erkan Poyraz²

¹ Doktora Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve Finansman Ana Bilim Dalı, serenaybilge@posta.mu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-2182-8240

² Prof.Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, poyraz@mu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-6442-4705

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

*Finans,
Öğrenilmiş Çaresizlik,
Psikoloji*

Makale Geçmişi:

*Geliş Tarihi: 03 Nisan 2019
Kabul Tarihi: 05 Şubat 2021*

ARTICLE INFO

Keywords

*Finance,
Learned Helplessness,
Psychology*

Article History:

*Received: 03 April 2019
Accepted: 05 February 2021*

ÖZET

Öğrenilmiş çaresizlik, birden çok kez başarısızlıkla karşılaşılan durumlarda bireyin hep başarısız olacağına inanmasıyla ortaya çıkmaktadır. Sürekli başarısızlıkla karşılaşmış bireyler bunu değiştirme güçlerini yok sayarlar ve başarısızlıklarını değiştirmek için bir çaba göstermezler. Başarısızlıklarının sebeplerini kendine yükleyen ve hep başarısız olacağını düşünen bireylerin benlik saygısının yüksek olması, başarılı olması ve geleceğe güvenle bakması mümkün görülmemektedir. Bu nedenler göz önüne alındığında “öğrenilmiş çaresizlik” eğitim sistemi içinde üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Bu çalışmada finans dersi alan üniversite öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin belirlenmesi ve öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin finans dersi başarılarında farklılık yaratıp yaratmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada zaman ve mekân sınırlaması kapsamında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde finans dersi olan 190 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır. Örneklem grubuna katılan öğrencilerin %48,9’unun öğrenilmiş çaresizlik düzeyi düşük, %51,1’inin ise öğrenilmiş çaresizlik düzeyi yüksek olduğu tespit edilmiştir. Finans dersi alan öğrencilerin finans dersi başarıları ile öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri arasında negatif bir ilişki olduğu ve sonuç olarak finans dersi alan öğrencilerinin ders başarıları yükseldikçe öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin düştüğü, ders başarıları düştükçe öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin yükseldiği görülmektedir. Bunun yanı sıra finans dersi alan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamasına karşın sınıf değişkeniyle öğrenilmiş çaresizlik düzeyi arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

ABSTRACT

Learned helplessness is a phenomenon in which constant failures and disappointments in an individuals life result in a strong self belief that they are powerless, impotent and there is nothing can be done about it. Individuals who strongly believe they are, and they will be, the sole reason of their failures are expected to have low self-esteem, low rate of success which result in more despair toward their future. That is why the impact of learned helplessness on our education system is an important subject to be investigated. In the current study, the role and level of learned helplessness of students who are taking a finance class were investigated in details to understand if there is a correlation between success rates and learned helplessness. For this reason, 190 students, who were enrolled in a Finance class in Economy and Political Science Department in Muğla Sıtkı Koçman University during 2018 fall term, were given a survey. Our results show that 48.9% of all students have low levels of learned helplessness while 51.1% have high

levels of learned helplessness in Math during Finance class they were enrolled in. These results reveal a negative correlation between learned helplessness and success rate in Finance class. Typically students with high grades tend to show less signs of learned helplessness whereas students with low grades shows more signs of learned helplessness overall. Additionally, the influence of gender and different level of grades on learned helplessness were investigated. Our results show that there is a strong relationship between different grade levels and learned helplessness in which students tend to show stronger signs of learned helplessness on higher grade levels compared to first year students. On the other hand, no significant relationship was found between learned helplessness and gender of Finance students who participated on this survey.

Öğrenilmiş çaresizlik, insan yaşamını çocukluktan başlayarak etkileyen bir süreçtir. Çocuklar okulda öğrendikleri bilgilerin günlük yaşamla ilişkili olmadığını, sıkıcı ve tek düze olduğunu belirtmektedirler. Farklı koşul ve değişik ölçeklerle elde edilen araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin okullardaki öğrenme isteksizlikleri ilköğretim üçüncü sınıftan başlayıp, üniversite düzeyine kadar artış göstererek devam etmektedir (Lepper et al., 1993, Aktaran: Köymen, 2000: 113). Bireylerin öğrenme isteksizlikleri kendilerini o alanda yetersiz görmelerinden kaynaklanırken, öğrenme isteklerinin akademik başarılarına etkisinde bireyden kaynaklanmayan dışsal faktörler olduğu gibi bireyin kendisinden kaynaklanan içsel faktörler de olabilir. Bu içsel faktörlerden birisi de son zamanlarda ön plana çıkan öğrenilmiş çaresizlik davranışdır (Biber ve Başer, 2014). Öğrenilmiş çaresizlik kavramının literatüre girmesi ve kavramın bugünkü anlamıyla kullanılması, Overmeir ve Seligman'ın "çaresizliğin öğrenilebilir bir durum" olduğunu ortaya koymak için yaptığı deneylerin sonuçlarını açıklamalarıyla gerçekleşmiştir (Overmier ve Seligman, 1967, Aktaran: Tutar: 2007: 144). Öğrenilmiş çaresizlik, "Bir bireyin herhangi bir durum ya da olay karşısında çok sayıda başarısızlığa uğrayarak, bir şey yapsa bile hiçbir şeyin değişmeyeceğini, olayların kendi kontrolü altında bulunmadığını ve bu konuda asla başarıya ulaşamayacağını düşünüp cesaretini yitirmesidir" (Sekman, 2006:8). Öğrenilmiş çaresizlik davranışında kontrol kaybı yaşanması, canlıları motivasyonel, duygusal ve bilişsel olmak üzere üç bakımdan etkilediği belirtilmektedir:

- Motivasyonel düzeyde kontrol kaybı: Canlıların yaşadığı olumsuz tecrübelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. İç kontrol kaybı sonucunda, canlıların değiştirebileceği durumu değiştirme ve kontrol etme isteği kaybolmaktadır. Bu durumdaki canlılarda, çevrede olup bitenlere karşı tepki vermede genel bir istek kaybı olabilmektedir.
- Duygusal düzeyde kontrol kaybı: Çaresizliği öğrenmiş kişi, çaresiz olduğuna, içinde bulunduğu mevcut durumdan kendi imkanlarıyla kurtulamayacağına, kendini iyice inandırınca, genellikle duygusal düzeyde kontrol kaybı yaşamaktadır. Duygusal düzeyde kontrol kaybıyla beraber iç kontrol kaybı derinleşir, güven yitimi, anksiyete yükselmesi, stres, umutsuzluk, depresyon gibi sonuçlarla karşılaşılır.
- Bilişsel düzeyde kontrol kaybı: Yabancılaşma durumuna benzer bir şekilde insan, eylemleri ile eylemlerinin sonuçları arasında 'bağ' kuramaz ve süreci bütünlük içinde kavramakta zorlanır. Bilişsel düzeyde kontrol kaybı, aynı zamanda motivasyon kaybı durumudur ve kişi genellikle kurumların ve kuralların düzenleyici değerine inanmamaya başlar (Seligman ve Maier 1968, Aktaran: Tutar, 2007:145).

Birey her zaman sadece başarısızlık beklentisi içinde olmasa da bir işi başarmasını sağlayacak yeterliliklerinin farkında olmayabilir (Gelir, 2009). Çünkü bireyin öğrenilmiş çaresizlik yaşantısında herhangi bir davranışı ile kontrol edilmezliğin etkilerini görmesi "ne yapsam olmuyor" gibi yargılara yol açar ve bunun sonucunda çaba gösterme isteksizliği ve motivasyon düşüklüğü meydana gelir (Koğ ve Başer, 2011:94). Birey kendi kontrol edemediği, sonucunda bir değişiklik yapamadığı durumlara çok maruz kaldığında durumu değiştirebileceği inancını zamanla yitirmeye başlar. Bu durum bireyin çaresizliği öğrenmesi anlamına gelmektedir. Çaresizliği öğrenmiş birey ise olayları kontrol etme ve değiştirme gücü olduğu durumlarda bile pasif, umutsuz ve eylemsiz kalır (Tutar, 2007: 142). Öyle ki başarısız olmasının sebeplerini her zaman kendine yükleyen ve bunu hiçbir zaman değiştirmeyecek bir sorun olarak gören bireyin benlik saygısının yüksek olması, başarılı olması ve geleceğe güvenle bakması mümkün görülmemektedir. Hatta bu bireylerin kendi başarısızlıklarını ve sorunlarını çaresizce kabullenmesi ve bunların üstesinden gelmek için çaba göstermemesi olası bir tepki olacaktır. Bu tepki ise bireyin öğrenilmiş çaresizlik halidir. Bu sebeplerden ötürü "öğrenilmiş çaresizlik" eğitim sistemi içinde üzerinde durulması gereken önemli bir konudur (Düzgün ve Hayalioğlu, 2010: 405).

Çalışmanın temel motivasyonu finans dersi alan üniversite öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda çalışmada öğrenilmiş çaresizlik davranışının öğrencilerin finans dersindeki başarısına olan etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğrenilmiş çaresizlik davranışının finans dersi alan üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına olan etkilerinin ne olduğunun üstünde durulacaktır.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Yapılan literatür taramasında farklı grupların bakış açılarıyla öğrenilmiş çaresizlik davranış düzeylerinin nasıl ele alındığı üzerinde durulmuştur. Bunlar arasında üniversite öğrencilerini, orta öğrenim düzeyinde ki öğrencilerin, akademisyenlerin,

farklı meslek gruplarındaki çalışanların baz alındığı çalışmalar görülmektedir. Bu bölümde öğrenilmiş çaresizlik düzeyinin etkilerine ilişkin farklı grupların bakış açılarının olduğu önceki çalışmalara yer verilmiştir.

Alloy vd., (1984), yüksek okul öğrencileri ile çalıştıkları araştırmalarında öğrenilmiş çaresizlik davranışının genellenebilirliğini sınınamışlardır. Araştırma sonuçları olumsuz sonuçlara yönelik olarak genel nedenler yüklemeye biçimine sahip kişilerin öğrenilmiş çaresizliklerinin, olumsuzlukları özel nedenlere yükleyenlere göre, yeni durumlara daha çok genellendiğini göstermektedir.

Bulduk (2002), yaptığı çalışmada öğrenilmiş çaresizlik eğitimi aşamasında kullanılan görev türünün öğrenilmiş çaresizliğin genellenme düzeyine etkisini incelemiştir. Çaresizlik eğitimi aşamasında, 60 üniversite öğrencisi, çizgi labirenti (çözümlü/çözüksüz), parça birleştirme (çözüksüz) ve iki problem şartı (çözümlü/çözüksüz üç labirent + üç parça birleştirme) olmak üzere farklı eğitim koşullarına sokulmuş ve sonucunda çözüksüz labirentle çaresizlik eğitimi yapılan grubun test aşamasında (PM-C), diğer deneysel gruplardan daha fazla davranışsal yetersizlik geliştirdiğine işaret etmiştir. Çaresizlik eğitimi uygulamasından sonra belirlenen başarı beklentisi ve nedensel açıklama tarzının, deneysel işlemlerden etkilenmediği görülmüştür.

Güler (2005), yaptığı çalışmada işsizliğin ve yarattığı psiko-sosyal sorunların üzerinde durmuş ve öğrenilmiş çaresizlik davranışının işsizlikle ilişkisini incelemiştir.

Düzgün ve Hayalioğlu (2006), yaptıkları çalışmada öğrencilerde öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim şekli, akademik başarı durumu, anne ve babanın öğrenim durumu arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmış ve İlköğretim okulları ile Yatılı Bölge Okullarının 6. ve 8. sınıfında okuyan 150 kız ve 339 erkek olmak üzere toplam 489 öğrenciye anket yapılmıştır. Araştırmada erkek öğrencilerin, yatılı okuyan öğrencilerin, akademik başarı durumu zayıf-orta olan öğrencilerin ve anne-baba öğrenim düzeyi düşük olan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyinin daha yüksek olduğu ve öğrencilerin yaşlarının öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Kılıç ve Oral (2006), yaptıkları çalışmada çocuklarda öğrenilmiş çaresizlik kuramının, onunla ilişkili güdüsel yönelimlerin ve nedensel yüklemelerin gelişimsel özellikler çerçevesinde gözden geçirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca öğrenilmiş çaresizlik gelişiminde rolü olabilecek çevresel etmenler yazın bilgileri ışığında ele alınmıştır ve çaresizlikle bağlantıları olduğu ileri sürülen psikiyatrik bozukluklar ve fiziksel hastalıklar gözden geçirilmiştir. Çalışmanın sonucunda çaresizlik davranış örüntülerinin erken dönemde belirlenip yapılacak girişimlerin buna göre yönlendirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Avcı (2008), yaptığı çalışmada İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma İzmir Konak ilçesinde bulunan, rastgele olarak belirlenen 8 İlköğretim okulundaki 364 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Depresif Yükleme Biçimi Ölçeği", "Kişisel Bilgi Formu" ve "Akademik Benlik Kavramı Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmada İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin akademik başarıları yükseldikçe öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin düştüğü; akademik başarıları düştükçe öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin yükseldiği sonucuna varılmıştır.

Gelir (2009), yaptığı çalışmada ilköğretim altıncı sınıfa devam eden öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik ve akademik başarı düzeylerinde ana baba tutumları, aile sosyal atomu ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Adana Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan, ilköğretim okullarında eğitimlerine devam eden 440 öğrenci oluşturmuştur. Bu çalışma sonucunda anne-baba tutumları ve cinsiyete göre 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinde farklılaşma incelendiğinde cinsiyete göre akademik başarının farklılaştığı ve bu farkın da kız öğrenciler lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Anne-baba tutumlarının öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri üzerinde etkili olduğu görülmüş, ve ihmalkâr anne-baba tutumlarının öğrenilmiş çaresizlik düzeyini artırdığı belirlenmiştir.

Koç ve Başer (2011), yaptıkları çalışmada görselleştirme yaklaşımının öğrencilerin matematikte öğrenilmiş çaresizlik düzeylerine ve soyut düşünme becerilerine etkisini incelemişlerdir. Araştırma deney-kontrol gruplu ön test-son test modeline dayalı deneysel bir çalışma olup, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında İzmir'de bir İlköğretim okulunun 8. Sınıfında öğrenim gören Deney grubunda 21 öğrenci, kontrol grubunda ise 22 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucu görselleştirme yaklaşımının öğrencilerin matematikte soyut düşünme becerilerini ve öğrenilmiş çaresizliklerini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.

Ulusoy ve Duy (2013), yaptıkları çalışmada öğrenilmiş iyimserlik psiko-eğitim uygulamasının ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik ve akılcı olmayan inançları üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Mantık Dışı İnançlar Ölçeği (Bireysel Düşünceler Ölçeği) ve Çocuklar için Yükleme Biçimi Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda uygulanan Öğrenilmiş İyimserlik Programının öğrenilmiş çaresizlik puanlarını azaltmada anlamlı bir etkisinin olmadığı, akılcı olmayan inançları azaltmada ise anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur.

Karapınar vd., (2014), çalışmalarında çalışanların örgütsel adalet algılarının hissedilen öğrenilmiş çaresizlik üzerindeki etkisinde cinsiyetin rolünü belirlemeyi amaçlamıştır. Özel bankalarda çalışan 179 katılımcıdan elde edilen verilere göre, işlemsel ve etkileşimsel adaletsizliğin çaresizliği arttırdığı görülmüştür. Çoklu grup yol analizi sonuçlarına göre, örgütsel adalet algısının çaresizlik üzerindeki etkileri kadın ve erkek çalışanlar için farklılaştığı görülmüş ve kadın çalışanlarda adalet algılarının öğrenilmiş çaresizlik üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmadığı; erkek çalışanlarda işlemsel ve etkileşimsel adalet algılarının çaresizlik üzerinde güçlü etkileri olduğu belirlenmiştir.

Çizel ve Çizel, (2014) yaptıkları çalışmada engelli bireylerin turizm kısıtları ile turist olma niyeti ilişkisi ve bu ilişkide psikolojik değişkenlerin (turist olma motivasyonu gücü ve öğrenilmiş çaresizlik) aracılık rolünü incelemişlerdir. Ölçüm aracı olarak kullanılan anket, sistematik örnekleme yöntemi ile seçilen 239 engelliye uygulanmıştır. Değişkenler arası ilişkiler ve aracılık etkilerini test etmek için yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Bulgular engellilerin karşılaştıkları seyahat engelleri nedeniyle kendilerini çaresiz hissettikleri zaman turist olma motivasyonu gücünün düştüğünü ve dolayısıyla turizme katılma niyetinin azaldığını ortaya koymuştur.

Gökkaya (2015), yaptığı çalışmada mevcut toplumsal cinsiyet algısı çerçevesinde öğrenilmiş çaresizliğin, toplumda (hem özel alanda hem de kamusal alanda) yer edinmeye çalışan kadının durumu/konumu üzerindeki etkisini incelemiştir. Derleme niteliğindeki bu çalışma da belgesel gözleme başvurularak, araştırmayla ilgili makale, kitap, dergi, internet tarayarak ve eldeki veriler uygun başlıklar altında toplanarak yorumlanmış ve rapor edilmiştir.

Orhan ve Udur (2016), yaptıkları akademisyenlerin doktora ve doçentlik sürecinde yaşadıkları öğrenilmiş çaresizliğe ilişkin algılarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini, Çukurova Üniversitesi (beş) ve Mersin Üniversitesi'nde (yedi) görev yapan toplam on iki akademisyen oluşturmuştur. Çalışmadaki veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz kullanılarak ortaya konulmuş ve genel olarak akademisyenlerin, öğrenilmiş çaresizliği kabul etmedikleri, başarmak için yılmadan, sabırla ve azimle çok çalışarak tüm engelleri aşabileceklerine inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ağaç ve Masal (2017), çalışmalarında üst düzey bilişsel özelliklerden olan problem çözme becerisi ile duyuşsal özelliklerden olan matematiğe ilişkin inanç ve öğrenilmiş çaresizlik durumları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmanın üstünde durmuşlardır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışma olup, araştırmacının örneklemini 8. Sınıfta öğrenim gören 529 öğrenci oluşturmuştur. Elde edilen bulgulardan problem çözme ile matematiksel inanç arasında pozitif; problem çözme ile matematiğe ilişkin öğrenilmiş çaresizlik arasında ve matematiğe ilişkin inanç ve öğrenilmiş çaresizlik arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. METODOLOJİ

Çalışmanın metodolojisi, “Finans dersi alan üniversite öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin belirlenmesi ve öğrenilmiş çaresizlik davranışının finans dersi alan öğrenciler üzerinde etkisi var mıdır? Araştırma sorusu üzerine kurgulanmıştır. Finans dersi alan üniversite öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin belirlenmesi amaçlanan bu çalışmada, öğrenilmiş çaresizlik davranışının finans dersi başarısı üzerindeki etkisi test edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak finans dersi alan üniversite öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri belirlenmiştir. Öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin finans dersi başarılarıyla karşılaştırılması yapılarak etkisi anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu açıklamalar ışığında çalışmanın temel hipotezi aşağıdaki gibi kurgulanmıştır.

H1: Finans dersi alan öğrencilerden öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri yüksek olan öğrencilerin finans ders başarısı düşüktür.

H2: Finans dersi alan öğrencilerden öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri düşük olan öğrencilerin finans ders başarısı yüksektir.

Ayrıca çalışmada, sahip olunan öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinde öğrencilere ait demografik özelliklere (cinsiyet, sınıf) göre farklılaşmanın olup olmadığına ilişkin alt hipotez de kurgulanmıştır.

H3: Öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile finans dersi alan öğrencilerin demografik özellikleri açısından ilişki vardır.

Araştırmacının evrenini zaman ve mekân sınırlaması kapsamında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde finans dersi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket tekniği uygulanmıştır. Anket soruları demografik yapı, öğrenilmiş çaresizlik ölçeği olmak üzere iki temel bölüm olarak tasarlanmış ve toplam 30 sorudan oluşmaktadır.

Anket tasarımında Biber ve Başer (2014) tarafından Seligman vd.(1984) tarafından geliştirilmiş olan ve Türkçe'ye uyarlanması ve standardizasyonu Aydın (1985) tarafından yapılan “Öğrenilmiş Çaresizlik Ölçeği” baz alınarak hazırlanan “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Matematikte Öğrenilmiş Çaresizlik Ölçeği” finans öğrencilerine adapte edilmiştir. Ölçek, öğrenilmiş çaresizliğe özgü olan ve depresif yüklemeye biçimi olarak da adlandırılan içsel, değişmez ve genel yüklemeye boyutlarını ölçecek

biçimde hazırlanmıştır. Ölçeğin her maddesinde olumlu ya da olumsuz bir olay betimlenmekte ve bu olaya ilişkin iki nedensel yüklem seçeneği sunulmaktadır. Ölçeği yanıtlayan deneklerden bu iki seçenektan hangisi kendilerine uyguna onu işaretlemeleri istenmektedir. Öğrenilmiş çaresizlik ölçeğindeki maddelerden 10'u içsel-dışsal, 11'i özel-genel ve 6'sı değişmez-değişebilir nedensel yüklem boyutu ile ilgilidir. Böylece ölçekte, üç temel nedensel yüklem boyutunu ve bu boyutların bileşimlerini ölçecek maddeler bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-27 arasında değişmektedir. Yüksek puan öğrenilmiş çaresizliğe özgü içsel, değişmez ve genel yüklem biçiminin varlığına işaret etmektedir. Bu şekilde, deneklerin bu ölçekten aldıkları puanlardan öğrenilmiş çaresizliğe özgü yüklem biçimine sahip olup olmadıkları ortaya çıkmaktadır.

Bunun dışında demografik özelliklere ilişkin veriler; cinsiyet, sınıf ve finans dersi başarısı olmak üzere 3 adet soru kapsamında elde edilmiştir. Ancak araştırma grubu finans dersini ilk defa almış olanlar ve önceden finans dersi almış olanlar olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır. Bu sebepten ötürü 3.soru olan finans dersi başarısı sorusunda dersi önceden almış olanlar için finans dersi başarı notu istenmiştir. Fakat finans dersini ilk defa alanlar için ise finans dersi başarı notunun ne olacağına ilişkin başarı ön görüleri istenmiştir. Araştırmada farklı demografik özelliklere sahip 190 öğrenciye anket yapılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu araştırmada örneklem grubunu oluşturan finans dersi alan öğrencilerin demografik özelliklerine göre dağılımı aşağıda verilmiştir:

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımı Tablo-1 de verilmektedir.

Tablo-1. Örneklem Grubunun Cinsiyetlere Gore Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	97	51,1
Erkek	93	48,9
Toplam	190	100

Tablo-1 incelendiğinde, örnekleme yer alan öğrencilerin %51,1'inin kız, %48,9'unun erkek olduğu görülmektedir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre dağılımı Tablo-2'de verilmektedir.

Tablo-2. Örneklem Grubunun Okullara Göre Dağılımı

Sınıf	N	%
2.sınıf	26	13,7
3.sınıf	79	41,6
4.sınıf	85	44,7
Toplam	190	100,0

Tablo-2'de örneklem grubunun sınıflara göre dağılımı görülmektedir. Tablodan da anlaşılacağı gibi toplam 190 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bu anketlerden %13,7'si 2.sınıf öğrencilerine, %41,6'sı 3.sınıf öğrencilerine ve %44,7'si ise 4.sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Birinci sınıfta öğrencilerin üstten ders almadıkları takdirde finans dersi almaya başlamamalarından ötürü birinci sınıf öğrencileri örneklem dışında tutulmuştur.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin daha önceden finans dersi alanların başarı notları ve ilk defa finans dersi alan öğrencilerin başarı öngörülerine ilişkin dağılımları Tablo-3'de verilmektedir.

Tablo-3. Örneklem Grubunun Başarı Notları ve Başarı Öngörülerine Göre Dağılımı

	İlk Defa Finans Dersi Alanların Başarı Öngörülerini		Daha Önceden Finans Dersi Alanların Başarı Notu		
	n	%	n	%	
Düşük	31	16,3	Düşük	26	13,7
Yüksek	64	33,7	Yüksek	69	36,3
Toplam	95	50,0	Toplam	95	50,0

Tablo-3 incelendiğinde örnekleme yer alan öğrencilerin %50'sinin finans dersini önceden de aldığı, %50'sinin ise finans dersini ilk defa almakta olduğu görülmektedir. Finans dersini ilk defa alan öğrencilerin %16,3'ü finans dersi başarısının düşük, %33,7'si ise finans dersi başarısının yüksek olacağını ön gördüğü görülmektedir. Daha önceden finans dersini alan öğrencilerin başarı notu hesaplanırken aldıkları başarı notlarının ortalaması alınarak düşük-yüksek olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bunun sonucunda finans dersini önceden almış öğrencilerin %13,7'sinin başarı notunun düşük, %36,3'ünün ise başarı notunun yüksek olduğu görülmektedir.

Örneklem grubuna anketin ikinci bölümde öğrenilmiş çaresizlik ölçeği uygulanmış ve ölçekten alınan puanların ortalaması alınarak bir öğrenilmiş çaresizlik puanı elde edilmiş ve bu puanın altında puan alan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri düşük, bu puanın üstünde puan alan öğrencilerin ise öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri yüksek olarak belirlenmiştir. Buna göre finans dersi alan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeylerine ilişkin dağılımları Tablo-4 de gösterilmektedir.

Tablo-4. Örneklem Grubunun Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeylerine Göre Dağılımı

Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyi	N	%
Düşük	93	48,9
Yüksek	97	51,1
TOPLAM	190	100,0

Tablo-4 incelendiğinde örneklem grubuna katılan öğrencilerin %48,9'unun öğrenilmiş çaresizlik düzeyi düşük, %51,1'inin ise öğrenilmiş çaresizlik düzeyi yüksek olduğu görülmektedir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo-5'de gösterilmiştir.

Tablo-5. Örneklem Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyine İlişkin T Testi Karşılaştırılmasını Gösteren Dağılım

	N	Ortalama	Std. Sapma	T	P
Kız	97	1,5670	0,49806		
Erkek	93	1,4516	0,50035	1,593	0,113

Tablo 5'de görüldüğü gibi; cinsiyet değişkenine göre finans dersi alan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (T değeri=1,593 p=0,113>0.01).

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf değişkenine göre öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo-6'da gösterilmiştir.

Tablo-6. Örneklem Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Karşılaştırılmasını Gösteren Dağılım

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
İkinci Sınıf	Gruplar arası	1,594	2	0,797		
Üçüncü Sınıf	Grup içi	45,885	187	0,245	3,248	0,041
Dördüncü Sınıf						

Tablo 6'da görüldüğü gibi; sınıf değişkenine göre finans dersi alan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyine ilişkin one-way anova testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; finans dersi alan öğrencilerin sınıf değişkeni ile öğrenilmiş çaresizlikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (f değeri =3.248, p=0,041 <0,05).

Örneklem grubunun öğrenilmiş çaresizlik düzeyi ile başarı notu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo-7'de gösterilmektedir.

Tablo-7. Örneklem Grubunun Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyi ve Başarı Notu Arasındaki Korelasyon Analizi

	Öğrenilmiş çaresizlik düzeyi	Başarı notu
Öğrenilmiş çaresizlik düzeyi	Korelasyon	1,000
	P	-0,275*
	N	95
Başarı notu	Korelasyon	-0,275*
	P	0,007
	N	95

Tablo 7'de görüldüğü gibi; örneklem grubunun öğrenilmiş çaresizlik düzeyi ve başarı notu arasında negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=-0,275$, $p<0,01$). Buna göre öğrenilmiş çaresizlik düzeyi yüksek olduğunda başarı notu düşük, öğrenilmiş çaresizlik düzeyi düşük olduğunda ise başarı notunun yüksek olacağı söylenebilir.

Örneklem grubunun öğrenilmiş çaresizlik düzeyi ile başarı öngörülerini arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo-8'de gösterilmektedir.

Tablo-8. Örneklem Grubunun Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyi ve Başarı Öngörülerini Arasındaki Korelasyon Analizi

	Öğrenilmiş çaresizlik düzeyi	Başarı öngörüsü
Öğrenilmiş çaresizlik düzeyi	Korelasyon	1,000
	P	-0,307*
	N	95
Başarı öngörüsü	Korelasyon	-0,307*
	P	0,002
	N	95

N	95	95
---	----	----

Tablo 8’de görüldüğü gibi; örneklem grubunun öğrenilmiş çaresizlik düzeyi ve başarı öngörülürleri arasında negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=-0,307$, $p<0,01$). Buna göre öğrenilmiş çaresizlik düzeyi yüksek olduğunda başarı öngörülürleri düşük, öğrenilmiş çaresizlik düzeyi düşük olduğunda ise başarı öngörülürlerinin yüksek olacağı söylenebilir.

Araştırma modeli kapsamında finans dersi alan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile başarıları arasındaki ilişkileri gösteren hipotezler aşağıdaki gibidir;

H1: Finans dersi alan öğrencilerden öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri yüksek olan öğrencilerin finans ders başarıları düşüktür.

H2: Finans dersi alan öğrencilerden öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri düşük olan öğrencilerin finans ders başarıları yüksektir.

Tablo-7 ve Tablo-8 beraber incelendiğinde H1 ve H2 hipotezi kabul edilir.

Araştırma modeli kapsamında çalışmada, sahip olunan öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinde öğrencilere ait demografik özelliklere (cinsiyet, sınıf) göre farklılaşmanın olup olmadığına ilişkin alt hipotez de kurgulanmıştır.

H3: Öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile finans dersi alan öğrencilerin demografik özellikleri açısından ilişki vardır.

Tablo-5 ve Tablo-6 beraber incelendiğinde ise finans dersi alan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Fakat sınıf değişkeniyle finans dersi alan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Fakat iki değişken için aynı sonuca ulaşılabilmesi sonucunda araştırma kapsamında alt hipotez olarak oluşturulan H3 hipotezi red edilmiştir.

Örneklem grubundaki finans dersini ilk defa alan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre başarı ön görüleri ve öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri tablo-9’da birlikte incelenmiştir.

Tablo-9. Finans Dersini İlk Defa Alan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeni ile Başarı Ön Görüleri ve Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyleri Arasındaki Crosstabs Analizi

İlk Defa Finans Dersi Alan Öğrenciler	Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyi		Başarı Ön Görüsü		
	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Toplam
Kadın	20	25	16	29	45
Erkek	19	31	15	35	50
Toplam	39	56	31	64	95

Tablo-9 incelendiğinde örneklem grubunda ilk defa finans dersi alan 95 kişi olduğu ve bunlardan 45’inin kadın, 50’sinin ise erkek olduğu görülmektedir. 45 kadın örneklemin 20’sinin düşük öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın 29’unun başarı ön görüşünün yüksek olduğu görülmektedir. Yine 45 kadın örneklemden 25’inin yüksek öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın ise 16’sının düşük başarı ön görüşünde olduğu görülmektedir. Örnekleme yer alan 50 erkek katılımcıdan ise 19’unun düşük öğrenilmiş çaresizlik düzeyine karşın 35’inin yüksek başarı ön görüşünde olduğu ve 31’inin yüksek öğrenilmiş çaresizlikte olmasına karşın ise 15’inin düşük başarı ön görüşünde olduğu görülmektedir.

Örneklem grubundaki finans dersini daha önceden alan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre başarı notları ve öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri tablo-10’da birlikte incelenmiştir.

Tablo-10. Finans Dersini Önceden Alan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeni ile Başarı Notları ve Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyleri Arasındaki Crosstabs Analizi

Önceden Finans Dersi Almış Öğrenciler	Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyi		Başarı Notu		
	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Toplam
Kadın	30	22	13	39	52
Erkek	11	32	13	30	43
Toplam	41	54	26	69	95

Tablo-10 incelendiğinde örneklem grubunda önceden finans dersini alan 95 katılımcının olduğu bunlardan ise 52’sinin kadın, 43’ünün ise erkek katılımcı olduğu görülmektedir. Örneklem grubundaki 52 kadın katılımcıdan 30’unun düşük öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın 39’unun yüksek başarı notuna sahip olduğu ve 22’sinin yüksek öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın ise 13’ünün düşük başarı notuna sahip olduğu görülmektedir. Örneklem grubundaki 43 erkek katılımcıdan ise 11’inin düşük öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın 30’unun yüksek başarı notuna sahip olduğu ve 32’sinin yüksek öğrenilmiş çaresizlik düzeyine sahip olmasına karşın 13’ünün düşük başarı notuna sahip olduğu görülmektedir.

Tablo-9 ve Tablo-10 beraber incelendiğinde ise örneklem grubunda finans dersi alan öğrencilerden büyük çoğunluğunun yüksek öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde başarı notlarının veya başarı ön görülerinin düştüğü görülse de bu ortalamaya girmeyen öğrencilerde ise öğrenilmiş çaresizliğin etkisiyle finans dersinde başarılı olmalarına inanmasalar da sonucunda başarılı

oldukları sonucuna varılabilmektedir. İlk defa finans dersini alan öğrencilerde öğrenilmiş çaresizliğin etkisinde olsalar bile başarılı olacaklarına olan inançlarının yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Örneklem grubundaki finans dersini daha önceden alan öğrencilerin sınıf değişkenine göre başarı notları ve öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri tablo-11’de birlikte incelenmiştir.

Tablo-11. Finans Dersini Önceden Alan Öğrencilerin Sınıf Değişkeni ile Başarı Notları ve Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyleri Arasındaki Crosstabs Analizi

Önceden Finans Dersi Almış Öğrenciler	Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyi		Başarı Notu		
	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Toplam
İkinci Sınıf	5	4	4	5	9
Üçüncü Sınıf	7	4	4	7	11
Dördüncü Sınıf	29	46	15	60	75
Toplam	41	54	26	69	95

Tablo-11 incelendiğinde finans dersini daha önceden alan 95 öğrenciden 9’unun ikinci sınıf, 11’inin üçüncü sınıf ve 75’inin ise dördüncü sınıf olduğu görülmektedir. Örneklem grubundaki ikinci sınıfta olan 9 katılımcıdan öğrenilmiş çaresizliği düşük olan 5 katılımcının başarı notlarının yüksek ve öğrenilmiş çaresizlik düzeyi yüksek olan 4 katılımcının ise başarı notlarının düşük olduğu görülmektedir. Üçüncü sınıfa giden 11 katılımcıdan öğrenilmiş çaresizlik düzeyi düşük olan 7 katılımcının başarı notlarının yüksek olduğu ve öğrenilmiş çaresizlik düzeyi yüksek olan 4 katılımcının ise başarı notlarının düşük olduğu görülmektedir. Dördüncü sınıfa giden öğrenilmiş çaresizlik düzeyi düşük olan 29 katılımcıya karşılık ise başarı notu yüksek 60 katılımcının olduğu ve öğrenilmiş çaresizliği yüksek 46 katılımcıya karşılık ise 15 katılımcının başarı notunun düşük olduğu görülmektedir. Öğrenciler dördüncü sınıfa kadar öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile başarı notları arasında ters bir bağlam içindeyken dördüncü sınıf olan öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin yüksek olması başarı notlarının yüksek olmasını diğer alt sınıflardaki öğrencilerin aksine çok etkilemediği görülmektedir.

Örneklem grubundaki finans dersini ilk defa alan öğrencilerin sınıf değişkenine göre başarı ön görüşleri ve öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri tablo-12’de birlikte incelenmiştir.

Tablo-12. Finans Dersini İlk Defa Alan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeni ile Başarı Ön Görüşleri ve Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyleri Arasındaki Crosstabs Analizi

İlk Defa Finans Dersi Alan Öğrenciler	Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyi		Başarı Ön Görüşü		
	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Toplam
İkinci Sınıf	8	9	2	15	17
Üçüncü Sınıf	27	41	27	41	68
Dördüncü Sınıf	6	4	2	8	10
Toplam	39	56	31	64	95

Tablo-12 incelendiğinde ilk defa finans dersini alan 95 öğrenci olduğu görülmektedir. Bunların 17’si ikinci sınıf, 68’si üçüncü sınıf ve 10’u dördüncü sınıf öğrencisidir. İkinci sınıfta olan 17 katılımcıdan 8’inin düşük öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın 15’inin yüksek başarı ön görüşüne sahip olduğu ve 9’unun yüksek öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın ise 2’sinin düşük başarı ön görüşünde olduğu görülmektedir. Üçüncü sınıfta olan 68 katılımcıdan 27’sinin düşük öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın ise 41’inin yüksek başarı ön görüşüne sahip olduğu ve 41’inin yüksek öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın ise 27’sinin düşük başarı ön görüşüne sahip olduğu görülmektedir. Dördüncü sınıfta olan 10 katılımcıdan 6’sı düşük öğrenilmiş çaresizlik düzeyinde olmasına karşın 8’i yüksek başarı ön görüşüne sahip olduğu ve 4’ünün yüksek öğrenilmiş çaresizlik düzeyine sahip olmasına karşın ise 2’sinin düşük başarı ön görüşüne sahip olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ

Öğrenilmiş çaresizlik davranışı insan yaşamını etkileyen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda çocukluktan günümüze kadar gelen süreçte öğrenilmiş çaresizlik davranış etkileri ortaya çıkmaktadır. Öğrenilmiş çaresizlik davranışı daha önce defalarca başarılı olunmak için çaba harcayan ama her seferinde başarısızlıkla karşılaşan bireylerin bu durumun hep böyle devam edeceğine inanması ve başaracağına olan inancını kaybetmesi olarak tanımlanabilmektedir.

Bu çalışmada finans dersi alan üniversite öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin belirlenmesi ve öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin finans dersi başarılarında farklılık yaratıp yaratmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada zaman ve mekân sınırlaması kapsamında 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde finans dersi olan 190 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen veri setine yönelik olarak yapılan tüm analizler SPSS 22 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Temel hipotezlerin ve alt hipotezin sınaması için veri setine t-testi, one way anova ve crosstabs analizleri uygulanmıştır.

Çalışma “finans dersi alan öğrencilerden öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri yüksek olan öğrencilerin finans dersi başarısı düşüktür” ve “finans dersi alan öğrencilerden öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri düşük olan öğrencilerin finans dersi başarısı yüksektir” şeklinde iki temel hipotez üzerine kurgulanmıştır. Öğrenilmiş çaresizlik düzeyinin düşük çıktığı durumlarda öğrencilerin başarılarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrenilmiş çaresizlik düzeyinin yüksek olduğu durumlarda ise öğrencilerin finans dersi başarısının düşük olduğu sonucuna varılarak çalışmanın iki temel hipotezi doğrulanmıştır. Çalışmanın alt hipotezi olan finans dersi alan öğrencilerin demografik özellikleriyle öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldığında cinsiyet değişkeniyle öğrenilmiş çaresizlik düzeyi arasında Hayalioğlu ve Düzgün (2006)’nın yaptığı çalışmada ulaştığı sonucun aksine anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Sınıf değişkeniyle öğrenilmiş çaresizlik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldığında ise önceki yapılan çalışmalarda bulunan sonuçların aksine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrenciler dördüncü sınıfa kadar öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile başarı notları arasında ters bir bağlam içindeyken dördüncü sınıfa geldiklerinde öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin yüksek olması yani finans dersinde başarısız olmasını düşünmesine karşın başarı notlarının yüksek olması diğer alt sınıflardaki öğrencilerin aksine öğrenilmiş çaresizlik davranışının başarılarını etkilemediği sonucuna varılmasını sağlayabilmektedir. Sınıf değişkeninin öğrencilerin hem başarı notu ve başarı ön görülerinde hem de öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri üzerinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Sonuç itibariye bu çalışma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde finans dersi olan öğrencileri hedeflemiştir. Çalışmanın hipotezleri farklı dersler için de test edilebilir veya başka illerle karşılaştırmalar yapılabilir. Bu anlamda farklı bölgelerde ve farklı derslerde de öğrenilmiş çaresizlik düzeyinin etkileri ortaya koyulabilmektedir.

KAYNAKÇA

- AGAÇ, G., MASAL, E., (2017). The Relationship between 8th Grade Students Opinions about Problem Solving, Beliefs about Mathematics, Learned Hopelessness and Academics Success. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 216-229. DOI: 10.21547/jss.282104
- ALLOY, L. B., PETERSON, C., ABRAMSON, L. Y., & SELİGMAN, M. E., (1984). Attributional style and the generality of learned helplessness. *Journal of Personality and Social Psychology*, (46):681-687.
- AVCI, E., (2008). İlköğretim ikinci Kademe Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyleri Arasındaki İlişki, Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- AYDIN, G., (1985). Sosyal Başarı Eğitimi ile Sosyal Beceri Eğitiminin Çocuklarda Öğrenilmiş Çaresizlik Davranışının Ortadan Kaldırılmasına Etkisi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- BİBER, M. ve BAŞER, N. (2014). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Matematikte Öğrenilmiş Çaresizlik Ölçeği geliştirilmesi. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2):492-504. DOI: 10.7822/omuefd.33.2.11
- BULDUK, S., (2002). Öğrenilmiş Çaresizliğin Genellenme Sorunu: Görev Etkisi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(50):77-88.
- CİZEL, B., VE CİZEL, R. B. (2014). Engellilerin Turizm Kısıtları ve Turist Olma Niyeti İlişkisinde Aracı Değişkenler: Motivasyon Gücü ve Öğrenilmiş Çaresizlik. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 176-189.
- DÜZGÜN, Ş., HAYALIOĞLU H., (2006). Öğrencilerde Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. (13):404-413.
- GELİR, E. (2009). Ana Baba Tutumları, Aile Sosyal Atomu ve Cinsiyete Göre İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Öğrenilmiş Çaresizlik ve Akademik Başarılarının İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimler Anabilim Dalı.*
- GÖKKAYA, V., (2015). Çaresizliği öğrenen kadın: öğrenilmiş çaresizlik, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 10(14):53-70. DOI:10.7827/TurkishStudies.8921
- GÜLER, B. (2005). “İşsizlik ve Yarattığı Psiko-sosyal Sorunların Öğrenilmiş Çaresizlik Bağlamında İncelenmesi”, *İktisat Fakültesi Mecmuası*, (Prof. Dr. Toker Dereliye Armağan Özel Sayısı), 55(1):373-394. İstanbul, İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayını.
- KARAPINAR, P.B., CAMGÖZ, S.M., TAYFUR, Ö., (2014). Örgütsel adalet-öğrenilmiş çaresizlik ilişkisinde cinsiyetin rolü: Bankacılık sektöründe bir araştırma. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 41(1):1-24.
- KILIÇ, B. G. VE ORAL, N. (2006). Çocuklarda öğrenilmiş çaresizlik üzerine bir gözden geçirme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 13(2):76-86.
- KOĞ, O., VE BAŞER, N., (2011). Görselleştirme Yaklaşımının Matematikte Öğrenilmiş Çaresizliğe ve Soyut Düşünmeye Etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(3):89-108. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/baebd/issue/3340/46238>
- KÖYMEN, Ü., (2000). “Güdüleyici Öğrenme”, (Ed.) Şimşek, A., Sınıfta Demokrasi, Eğitim Sen Yayınları, Ankara.
- ORHAN, U., UDUL, V., (2016). Akademisyenlerin Doktora ve Doçentlik Sürecinde Yaşadıkları Öğrenilmiş Çaresizlik Üzerine Nitel Bir Araştırma, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17(2):225-239. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/cumuiibf/issue/28002/297342>
- SEKMAN, M., (2006). Her Şey Seninle Başlar, Alfa Yayınları, İstanbul, 8
- TUTAR, H., (2007). Örgütsel Eylemsizliği Açıklama Aracı Olarak Öğrenilmiş Çaresizlik. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 9(4):142-161. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/sguc/issue/25503/268921>
- ULUSOY, Y., & DUY, B. (2013). Öğrenilmiş iyimserlik psiko-eğitim uygulamasının öğrenilmiş çaresizlik ve akılcı olmayan inançlar üzerindeki etkisi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, (13):1431-1446.

